

Knud V. Engelhardts bogkunst

AF ULRIK FRIIS MØLLER

Eksperten i bogtryk og arkitekten Knud V. Engelhardts bogarbejder er ikke mange. Man når til tallet 8, når man med god vilje sammenregner tryksagerne for 'Bedre byggeskik', katalogerne for Faaborg Museum, jubilæumsbogen for Almindelig dansk hjælpeforening, bogen 'Ringsted kloster og det Bügelske fideikommis 1815-1915', en enkelt foreningssangbog samt et 'Mindeblad' for Thorvaldsen og jubilæumsbogen 'Bernh. Schrøder, Nielsen og Hansen 1858-1908'.

Blandt disse tryk rummer jubilæumsbogen 'Bernh. Schrøder, Nielsen og Hansen 1858-1908' og 'Mindeblad' for Thorvaldsen fra 1920 de rigest udfoldede boglige egenskaber først og fremmest i kraft af deres gennemdyrkede og uafbrudte tekstsider, som adskiller dem fra de øvrige håndbøger og brochurer.

Begge tryk opviser klart afgrænsede satsbilleder med relativt kraftige og store skrifter indenfor rigelige marginer, og begge er koncentrerede stykker håndsats, i hvilke der er arbejdet med den enkelte linies problemer til den mindste detaille, så langt det har været muligt for at opnå den mest meningsfulde udfoldelse af det skrevne på det boggrafiske plan.

I 'Bernh. Schrøder, Nielsen og Hansen 1858-1908' tilføjes det gentagne satsbillede liv og farve ved anvendelsen af betydelige større grader sidetal og endnu større uncialer, som tilmed bruges i teksten, hvor der er tale om at fremhæve et navn, såfremt det belejligt tager sin begyndelse i forkanten.

Til vigtige gradueringer af begreber og navne i teksten indgår foruden kursiven versalier samt de mindre kapitæler. Et vigtigt træk ved anvendelsen af skrifter er den mangel på smålighed, hvormed Engelhardt, når det tjener den maleriske helhed, sammensætter skrifter af højst forskellig stilmæssig karakter.

Er den gennemgående skrift en empirefamilier 'Fransk an-

land. Den Frygt, Lavet har for, at Mestrenes Antal skulde blive for stort, naar den historiske Tavle faldt bort eller ikke kom i Betragtning, tro vi, vilde hæve sig selv, naar Opsigten med Mesterstykkernes Forfærdigelse blev nøjagtigere end man har Aarsag at formode, den hidtil har været. «

Ovenstaaende Udtalelser giver et ganske godt Billede af Malerhaandværkets daltidige Standpunkt, og viser tillige, at der var noget at gøre for unge Mennesker, som besjæledes af Lysten til at tage alvorligt fat. For saa vidt var Tiden heldig hertil. Alle ledende Mænd var enige om, at nu maatte der brydes med de Skranker, Fortiden havde sat for Individets frie Udfoldelse af dets Evner. Enhver burde have Lov til at udnytte sine Kræfter som han kunde bedst; gamle Privilegier og gammel Slendrian burde ikke kunne hindre den, der virkelig havde Mod og Dygtighed dertil, i at bryde nye Baner. Dennenye Aandsretnings spores da ogsaa saa smaat ved Overgangen til det 19. Aarhundrede indenfor yngre Haand-

C·N·OVERGAARD

PAA150-Aars-Dagen for Billedhuggeren BERTEL THORVALDSEN's Fødsel, den 19de November 1920, fandt følgende Hyldest-Festiviteter Sted i Staden Kjøbenhavn, arrangeret af en Hoved-Fest-Comitee, bestaaende af følgende Personer:

For Det Kongelige Academie for de skønne Konster: Maleren, Professor Joakim Skovgaard, Billedhuggeren, Professor Einar Utzon Frank og Architecten, Professor Carl Petersen (Thorvaldsens Museums-Bygningens nuværende Architect); for Kjøbenhavns Universitet: Professor, *Dr. med. & chir.*, Thorvald Rosing; for Mesterens Museums Bestyrelse: Herr Finants-Borgemeester Jens Jensen, Billedhuggeren Ludvig Brandstrup og Konst-Critikeren Leo Swane; for Konster-Foreeningen af 18de November: Billedhuggeren Sofus I. Nerville, Maleren Lorens Hinrichsen og Architecten Victor Nyebølle; for den italienske Club „Dante Alighieri's" Afdeling i Kjøbenhavn: General-Consul Valdemar Gluckstadt, Professor, *Dr. phil.*, Kristoffer Nyrop (Hoved-Fest-Comiteens Formand) samt Malerinden, Fru Bertha Dorph.

Stadens Billedhuggere, Malere og academiske Borgere samledes Kl. 6 om Eftermiddagen i THORVALD-

og naar Glædeligt villet den, som først blev mødt. Men af hans egen Værksted blev der en, som blev kaldt.

SEN's Værksted paa Charlottenborg Palais. Professor ved Det Kongelige Academie for de skønne Konster, Joakim Skovgaard, tolkede i en Tale Konsternes Hyldest til Mesteren. Efter at dette var skeet, modtog Deeltagerne Fakler, og drog disse saa i Procession med brændende Fakler i Hænderne over Kongens Nytorv, ad Holmens Canal, Ved Stranden, Højbroe Plads, Gammel Strand, Nyebroe-Gade, Friedrichs-Holms Canal og over Stormbroen til Mesterens Museum, som i Overensstemmelse med Øieblikkets høitidelige Character var festligt oplyst, og hvis Døre til Hoved-Indgangene vare aabnede. Her bleve Deeltagerne, alt medens mange af Stadens gamle Kirkeklokker kimed, modtagne af Herr Finants-Borgemeester Jens Jensen som den Øverste i Bestyrelsen for dette Museum.

I Tæten af Processionen saaes nu de unge Billedhuggere komme vandrende, børende en stor Laurbær-Krans, hvilken Billedhuggeren, Professor ved Det Kongelige Academie for de skønne Konster, Einar Utzon Frank, dernest lagde paa Mesterens i Museets Gaard værende Grav. Hvorpaa han i skønne Ord hyldede Mesteren paa Danmarks Billedhuggere Vegne. Efter dette fremførte Herr Borgemeester Jensen en Tak fra Bestyrelsen.

Om Formiddagen vare nedlagte Krands af andre af Stadens Institutioners Representanter. Saalunde

5

tikva', så er titlen udført med en tegnerisk bearbejdet mediævalskrift, og under illustrationerne optræder en kraftig grotesk. Et stort tegnet initial ved tekstens begyndelse er af mediævalform, og virkningen af dets tilstedeværelse er paradoksalt vellykket. Næsten genialt bogæstetisk virker hans behandling af fotografiet, når det skal ses sammen med karakterfuld sats. Forrest i bogen optræder et par åbenbart nødvendige portrætfotografier. Igennem reducering af deres størrelse og anbringelse midt på siden overfor en og satsside tilføjet bemaling med sort omkring den portrætterede bringes de i ligevægt med skriftbilledet på en måde, som samtidig forlener dem med karakter af ornament.

Dette er mesterlig typografi og bogarbejde på et meget højt plan udført med en stærk indlevelse i brugen af materialer. Hvor mange steder i vor bogtryktypografi har man set en tilsvarende fasthed og karakter?

I omtalen af Knud V. Engelhardts udstilling på Charlottenborg i juninummeret af 'De grafiske Fag' for 1927 giver arkitekt Gunnar Biilmann Petersen følgende rammende karakteristisk blandt andre præcise signalementer: 'mens så mange, der nyder

bekræftedes Graven af vort Universitets Rector Magnificus, Professor Dr. phil. Otto Jespersen, af den for Staden Kjøbenhavn beskikkede General-Consul for Kongeriget Italien, Herr Grosserer Valdemar Glückstadt, af Billedhuggeren Sofus I. Nerville, der var udsendt af Directionen for Kunstner-Foreningen af 18de November, etc. etc.

Klokken 8 fikredes paa Stadens Raadhus en Mindefest, hvilken aabnedes med en af Digteren Hans Ahlmann digtet Sang: „Faklerne“; herefter traadte Professor i Æsthetik ved Universitetet, Vilhelm Andersen, frem og holdt en Tale om Fædrelandets store Søn, som i høi Grad behagede Publicum, hvorefter Sangen: „Eventyret og Danmark“ blev afsunget. Festen paa Stadens Raadhus prydedes med Nærværelsen af Fædrelandets folkekære Drot, Hans Maiestæt Kong CHRISTIAN DEN TIENDE og Allerhøiøstammes Suite.

Klokken halvti lode endeligen Kunstner-Foreningen af 18de November og den italienske Club i Kjøbenhavn „Dante Alighieri“ afholde en Fest-Soiree i Restauratrice Jfr. Nimbs Localer i Gaden ved Tivoli-Etablissementet.

I Soireen deeltoge Hans Excellence, Undervisningsminister Jacob Appel, Hans Excellence, Islands Minister Svein Bjørnson, Hans Excellence, Signore Baron Pompeo Aloisi, befuldmægtiget Minister for Kong-

6

eriget Italien, Hans Maiestæt Kongens Cabinets-Secretair, Kammerhærr A. Krieger og Fest-Comiteen; endvidere Vice-Directoren for Det Kongelige Academie for de skionne Konster, Maleren Professor Lauritz Tuxen, samt Universitetets Dagen forud i Function traadte, nye Rector Magnificus, Professor Dr. phil. Otto Jespersen.

Foruden disse allerede nævnedes Honoratories deeltoge mange af Landets og Hovedstadens høiere og høieste Autoriteter.

Billedhuggeren Sofus I. Nerville talede for Thorvaldsen som alle Kunstneres uopnaaelige Mønster, og Professor Dr. phil. Kristoffer Nyrop erindrede om det skionne Italiens Betydning for den fra det kolde Nord- en nedreiste Yngling.

Da Deeltagerne i Festen omsider skiltes ad, vare de i en Stemning, der tydeligt vidnede om, at enhver henregnede denne Dag til de nydelsesrigeste Timer, han havde levet.

Børnene saavel i Metropolitan-skolen, i de andre høiere Skoler og Døttre-Instituter som i Almue- og Børgerskoler maatte høre deres Lærere undervise dem om den store Kunstner, hvorefter de bleve frie for tvende Læse-Timer.

7

Opslag fra 'Mindeblad' 1920. Skriften er gengivet af tysk oprindelse. Om Engelhardts valg af skrifter skrev Bülmann Petersen i 'De grafiske Fag' i juni 1927: 'Engelhardt har arbejdet hos mange københavnske Bogtrykkere. Han har altid kunnet anvende de forhaandenværende Skrifter, naturligvis har han undgaaet affekterede og pyntede Snit, men alle de almindelige, i og for sig hverken særlig kraftige eller harmoniske, tyske Karakterer har han brugt paa en Maade, der i høj Grad flatterer dem'.

Anseelse som Bogkunstnere, kun skaber en Stemning, Een af Empire, en Anden af lummert Sværmeri for gammelt Smedejern o.s.v., søger Engelhardt gennemgaaende at skabe Realiteter'.

Med disse erkendende ord in mente kan det alt efter indsigt undre eller ikke undre, at bogarbejdet blev så forholdsvis en lille del af Engelhardts arbejdsområde, som det blev. Det skyldtes vel næppe hans egen manglende interesse. Derom vidner vederhæftigheden i disse få arbejder tydeligt. De anbringer ham i forreste række i det tyvende århundredes danske arbejde med bogtypografi.

